

# „OPERACJA POLSKA” NKWD 1937–1938

---

<http://operacja-polska.pl/nkw/o-operacji-polskiej-nkw/pytania-i-odpowiedzi/594,Operacja-polska-pytania-i-odpowiedzi.html>

2018-07-17, 15:41

## Operacja polska – pytania i odpowiedzi

---

### • Czym była „operacja polska” NKWD?

Była to jedna z tzw. operacji narodowościowych NKWD (Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych ZSRS) przeprowadzona w latach 1937–1938, w okresie Wielkiego Terroru, polegająca na masowych represjach wymierzonych w Polaków w Związku Sowieckim. Podstawę prawną dla przeprowadzenia „operacji polskiej” stanowił rozkaz nr 00485 z 11 sierpnia 1937 r., wydany przez ludowego komisarza spraw wewnętrznych ZSRS Nikołaja Jeżowa.

### • Ile osób zginęło w czasie „operacji polskiej” NKWD?

Wciąż nie znamy ostatecznej liczby osób represjonowanych w ramach „operacji polskiej”. Według ustaleń moskiewskiego „Memoriału” represje objęły co najmniej 139 835 osób, z czego nie mniej niż 111 091 zamordowano strzałem w tył głowy, a 28 744 skazano na pobyt w łagrach.

### • Czy w ramach „operacji polskiej” NKWD represjonowano jedynie Polaków?

Polacy mieszkający w ZSRS stanowili większość represjonowanych w ramach „polskiej operacji” narodowościowej NKWD. Pod zarzutem m.in. szpiegostwa na rzecz II Rzeczypospolitej oprócz Polaków represjonowano również Rosjan, Ukraińców, Białorusinów, Żydów i przedstawicieli innych narodów i grup etnicznych zamieszkujących ZSRS.

### • Jak długo trwała „operacja polska” NKWD?

Operacja początkowo miała trwać 3 miesiące, ostatecznie trwała 14 miesięcy – od sierpnia 1937 do listopada 1938 r., przy czym w niektórych republikach i obwodach ZSRS masowe represje wymierzone w „polskich szpiegów” trwały do końca 1938 r.

#### • **Kto podlegał aresztowaniu w ramach „operacji polskiej” NKWD?**

Według rozkazu nr 00485 z 11 sierpnia 1937 r. aresztowaniu podlegali:

- wykryci podczas śledztwa i do tamtej pory nie odnalezieni działacze Polskiej Organizacji Wojskowej. Do rozkazu dołączono listę;
- wszyscy pozostali w ZSRS polscy jeńcy wojenni;
- zbiegowie z Polski, niezależnie od czasu ich przejścia do ZSRS;
- przybyli z Polski emigranci polityczni i osoby pochodzące z wymiany więźniów politycznych;
- byli członkowie PPS i innych polskich antysowieckich partii politycznych;
- najaktywniejsza część lokalnego antysowieckiego elementu nacjonalistycznego z polskich rejonów narodowych.

#### • **Jaka była różnica między „operacją polską” a innymi operacjami narodowymi?**

Na tle innych operacji narodowych „operacja polska” wyróżniała się wyjątkową skalą represji, a także ich brutalnością i surowością. Straceni Polacy stanowili 44,9 proc. ofiar wszystkich operacji narodowościowych.

#### • **Czy w okresie Wielkiego Terroru Polacy byli ofiarami jedynie „operacji polskiej” NKWD?**

Oprócz tzw. operacji narodowościowych Polacy byli również ofiarami operacji wymierzonych m.in. w kułaków, Kościół katolicki oraz stalinowskich czystek w partii, wojsku i aparacie bezpieczeństwa. Szacuje się, że w latach 1937–1938 w ZSRS represjonowano co najmniej 200 tys. Polaków.

## • **Dlaczego Polacy zostali poddani represjom w ZSRS?**

Sowiecki system władzy opierał się na zastraszaniu swoich obywateli i wymuszaniu ich uległości siłą i terrorem. Eksperyment z tworzeniem polskich rejonów autonomicznych na sowieckiej Ukrainie i Białorusi od połowy lat dwudziestych do połowy lat trzydziestych XX w. zakończył się klęską, a Polacy stawili największy opór kolektywizacji i ateizacji. Ponadto Polaków traktowano jako „element niepewny” – potencjalną „piątą kolumnę” przed przewidywaną wojną ZSRS z II Rzeczpospolitą i państwami Zachodu.

## • **Gdzie mordowano i grzebano ofiary „operacji polskiej” NKWD?**

Decyzje o wyrokach śmierci wydawano w trybie pozasądowym w 78 stolicach obwodów, krajów i republik ZSRS. Ofiary rozstrzeliwano głównie w podziemiach więzień NKWD lub podmiejskich lasach. Zwłoki wrzucano do wcześniej wykopanych dołów. Informacje o nich były tajne. Do dzisiaj ustalono ok. 100 miejsc pochówków ofiar, według historyków stanowi to zaledwie około jednej trzeciej wszystkich miejsc.

---

[Generuj PDF](#)

[Drukuj](#)

[Powiadom](#)